

Calvijn verschillende malen critiek op Romeinsch-rechtelijke regels (de zooeven aangehaalde lof had trouwens op bepaalde wetten betrekking, niet op het geheel van het Romeinsche recht), maar daartegenover staan weder verscheidene andere plaatsen, waar hij een volledige overeenstemming van Romeinsche wetten met de goddelijke wet constateert. Hij schroomt zelfs niet, wanneer de Romeinsche regel de voorkeur schijnt te verdienen boven die der Mozaïsche wet, dit onomwonden uit te spreken. De eene maal, waar het betreft het dooden van de mannelijke burgers eener ingenomen stad, Deut. 20 : 12 vgg., voegt hij aan de uitspraak „videtur haec nimis licentiosa concessio” toe: plus Iudaeis pro cordis duritie fuisse concessum quam iure ipsis liceret. De andere maal stelt hij tegenover het bevel om een naar Kanaän gevluchten slaaf niet uit te leveren, maar hem vrij te laten zich te vestigen, waar hij zal verkiezen, het Romeinsche voorschrift ²⁸⁾ dat slaven die wegens wreede behandeling in een tempel of naar een keizerlijk standbeeld zijn gevlucht na onderzoek zullen worden verkocht aan een anderen heer, en de koopprijs aan den vroegeren heer zal worden betaald; het Mozaïsche voorschrift moge humaan en mild zijn, tamen haec lex videtur non ex omni parte iusta esse: de heer wordt van zijn recht beroofd, en door voortvluchtige slaven, veelal slechte en misdadige lieden, zonder onderzoek zich vrij te laten vestigen, zou men van het heilige land een toevluchtsoord voor boosdoeners maken. Daarom is Calvijn van oordeel dat het bevel van Deuteronomium 23 aldus moet worden verstaan, dat het alleen van toepassing is op slaven van wie bij onderzoek blijkt dat zij wegens wreede behandeling zijn gevlucht, en niet op hen die wegens eigen vergripen naar Kanaän zijn uitgeweken.

Nog meer dan Calvijn hebben, naar Bohatec opmerkt, Luther en vooral Melancton van hun ingenomenheid met het Romeinsche recht doen blijken. De boutade van Hotomannus tegen het onderwijs in het Romeinsche recht, zijn Anti-Tribonianus, is niet door zijn gereformeerde belijdenis geïnspireerd; wellicht door zijn animositeit tegen Cuiacius. Ik sta bij dezen schrij-